

psykologiske temaer og fenomener for så vel allmennheten som fagfolk. Drømmene er for mange fascinerende og gåtefulle og for oss psykoterapeuter gjerne grunnlag for viktig samarbeid med våre pasienter. *Drømmens psykologi* gir et greit bilde av hvordan drømmer kan oppfattes, forstås og håndteres, selv om bildet på enkelte områder kunne vært strammere komponert.

Morten Chr. Vanberg

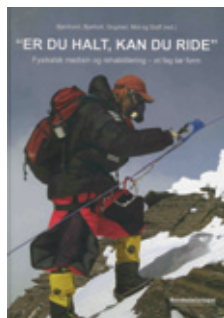
Dr. M.C. Vanbergs spesialistpraksis
Hvalstad

Uklart om fysikalsk medisin og rehabilitering

Bjørklund U, Brødholt PG, Gogstad A et al, red.
«Er du halt, kan du ride»

Fysikalsk medisin og rehabilitering – et fag tar form. 179 s, ill. Kristiansand:

Høyskoleforlaget, 2008. Pris NOK 319
ISBN 978-82-7634-752-4

I Norsk forening for fysikalsk medisin og rehabilitering ble det i et styremøte i januar 2004 fremmet forslag om at det skulle skrives bok eller jubileumshefte om foreningens historie. Det er trolig dette forslaget som ligger til grunn for

en ny og vakker utgivelse om fagets utvikling. Redaktørene har hatt store ambisjoner. I del 1 tar de for seg faget, institusjonene og menneskene, i del 2 er det overordnede tema politiske føringer og sosialmedisinske konsekvenser og i den siste og tredje delen er det den medisinske spesialiteten fysikalsk medisin og rehabilitering, idrettsmedisin og handikapidrett som omtales.

Fremstillingen starter med opprettelsen av de første kurbadene her i landet, bygd i 1830- og 40-årene, så følges utviklingen frem til i dag. Det var først og fremst i kjølvannet av de store polioepidemiene i 1940- og 50-årene at faget tok form. Men det var også en rekke andre drivkrefter som bidro til utviklingen av faget, slik som impulser utenfra, særlig fra Storbritannia og USA, etterkrigstidens store behov for arbeidskraft og for å rehabiliterer de mange krigsskadede, og fremfor alt en større sosial og politisk bevissthet i ly av den fremvoksende velferdsstaten.

Og det var faktisk snakk om ikke bare ett, men to konkurrerende fagområder med til dels overlappende interesse- og ansvarsfelt. På den ene siden dreide det seg om spesialistområdet attføringsmedisin, knyttet til de sosialmedisinske avdelingene ved større

sykehus og til attføringsinstituttene i de største byene. I 1979 ble navnet endret til klinisk sosialmedisin, noe som indikerte at tyngdepunktet i virksomheten skulle være forankret i lokale instanser og ligge utenfor institusjonene.

Det andre fagområdet, fysikalsk medisin, utviklet seg noe senere ved de offentlige sykehusene. Fra midten av 1960-årene ble det her opprettet egne avdelinger. Skjønt mye hadde da allerede skjedd i privat regi, blant annet ved Sunnaas sykehus, etablert i 1947. Det hevdtes at sykehuseierne var langt mer positivt innstilt til fysikalskmedisinen enn til sosialmedisinen, som flere oppfattet som politisk (venstre)orientert. Senere, i 1986, ble fagfeltene slått sammen til én spesialitet, kalt «fysikalsk medisin og rehabilitering», og det sosialmedisinske forsvant nærmest ut av bildet og reelt ideologisk.

Også ved de akademiske læreinstasjonene er faget som helhet blitt stemoderlig behandlet. Først i de siste 10–12 årene er det blitt opprettet lærestoler for medisinere, men det fremgår at den undervisningen studentene tilbys, neppe kan karakteriseres som dyptpøyende.

At fagområdet ikke har vært det enkleste å arbeide med, ligger i kortene. Det er somatikken og sykehusmedisinen som alltid har trukket det lengste strå når det har vært snakk om bevilgninger. Som i det forebyggende helsearbeidet har rehabiliteringen av pasientene vært lavt prioritert. Dessuten har fysikalsk- og sosialmedisinerne alltid hatt problemer med å «renskjære» sine fag. Enkelte steder, skriver en av forfatterne, «for eksempel i Bergen, ble rehabiliteringsmedisin regelrett motarbeidet av proteksjonistiske nabospesialiteter» (s. 21).

Forfatterne trekker opp en rekke interessante perspektiver og gir informasjon om mye som var ukjent for denne leseren. Boken har imidlertid også alvorlige svakheter. Mest av alt savner jeg mer problematisering og større refleksjon rundt sentrale brudd og begivenheter i faget – sett i en større sammenheng. Her er det et par hederlige unntak. Det gjelder delkapitlene *Fra spirende velferd til «symptombasert» omsorg* og første del av *Utviklingen av faget fysikalsk medisin og rehabilitering eksemplifisert i enkelte diagnosegrupper*. Særlig i det siste er fremstillingen av sykdomsbegepet diskuterende og perspektivrik.

Mer tekniske ting å sette fingeren på: Det er uforståelig at ikke de enkelte bidragene er signert. Hvem skriver hva? Hvorfor har ikke forlaget forlangt dette? *Er du halt, kan du ride* er også dårlig redigert, noe som gir seg utslag i en rekke overlappinger. Men mer alvorlig enn det: Hva slags bok er det? Historien om fagfeltet (den mangler en rød tråd)? Håndbok, eventuelt lærebok, for dem som skal inn i faget eller allerede er der og vil vite hva det dekker? Eller veiviser i velferdsstatens mange tilbud og byråkratiske irrganger?

Forsøk på å slå mange fluer i én smekk er sjelden vellykket, heller ikke her. Inkonsekvens i litteratur- og kildehenvisningene eller for det meste ingen henvisninger i det hele tatt er også kritikkverdige. Det er heller intet stikkordregister, men et uttall av navn på mannlige leger som for en utenforstående sier lite eller ingenting. Dessuten et alvorlig savn: Boken om fysikalsk medisin og rehabilitering er i hovedsak blitt historien om den legebaserte virksomheten innen feltet. Hadde ikke i det minste fysioterapeutene og sykegymnastene og deres pionerinnsats fortjent større plass? I godt over hundre år har de arbeidet iherdig for å bistå tusenvis av pasienter i deres streben etter et liv uten fysiske og til dels mentale smerter. I de siste tiårene har fysioterapeutene også gitt mange og viktige bidrag til den forskningsbaserte fysikalske medisinen. Det er synd at redaktørene ikke i større bredde har tatt opp dette aspektet, for faget fysikalsk medisin og rehabilitering er uhyre viktig og hadde fortjent en mer helhetlig historie.

Aina Schiøtz

Institutt for samfunnsmedisinske fag
Universitetet i Bergen

Hva er lykken i livet?

Bredal D.

Samtaler om lykken

Menneskets evige søken etter mening. 226 s, ill.

Oslo: Koloritt, 2008. Pris NOK 298

ISBN 978-82-92395-60-8

Forfatteren har et ambisiøst mål: Å avdekke realiteten bak menneskets drøm om lykken, kampen for å fange den og muligheter til å beholde den – på tross av sykdom. Alt sett i et historisk lys.

Tanker om lykken i livet og dermed ideen til utgivelsen fikk forfatteren etter at to av hans nærmeste ble syke. Først fikk sønnen Ola en svært alvorlig epilepsi (Dravets syndrom, en genetisk betinget terapiresistent epileptisk encefalopati), så fikk en nær venn en alvorlig kreftsykdom.

Det er ti kapitler basert på samtaler med vennen, som er skolert i kunsthistorie og musikkvitenskap. Selv har forfatteren en allsidig bakgrunn, bl.a. innen jus, journalistikk, kommunikasjon og fransk litteratur.

«Lykke» er et subjektivt og vanskelig definerbart begrep. Lykken er oftest flyktig og er intimt knyttet til motsatsen, nemlig ulykke. «Løkken og peng, dem henger i hop,» synger Bør Børson, mens Inger